

Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
Навчально-науковий інститут соціально-педагогічної та мистецької освіти
Кафедра теорії і методики музичної освіти та хореографії

**ПЕДАГОГІКА МИСТЕЦТВА
ДЛЯ КУЛЬТУРНОГО ЗРОСТАННЯ ОСОБИСТОСТІ
ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ**

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

(7-9 листопада 2019 року)

Мелітополь, 2019

УДК: [378.013.43:7]:316.612(06)

П24

Друкується згідно рішення Вченої Ради Навчально-наукового інституту соціально-педагогічної та мистецької освіти Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького протокол № 4 від 20.11.2019

Рецензенти:

Соколова Алла Вікторівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії і методики мистецької освіти та диригентсько-хорової підготовки декан факультету мистецтв Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Мельник Ольга Петрівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки мистецтв та фортепіанного виконавства факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М.П.Драгоманова.

П 24 Педагогіка мистецтва для культурного зростання особистості впродовж життя: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Мелітополь, 7-9 листопада 2019 р.) / Відповід. ред. Н.А.Сегеда. – Мелітополь: Видавництво Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, 2019. – 181 с.

ISBN 978-617-7823-05-5

Збірка містить тези і статті учасників Міжнародної науково-практичної конференції “Педагогіка мистецтва для культурного зростання особистості впродовж життя”. Зміст публікацій спрямований на висвітлення різних аспектів таких питань: історико-методологічні підвалини дослідження людинотворчої сутності педагогіки мистецтва; педагогічна сутність і зміст людинотворчої функції мистецтва у контексті концепції “Нова українська школа”; аналіз світового досвіду формальної, неформальної та інформальної мистецької освіти для культурного зростання особистості впродовж життя; концептуально-методичні засади забезпечення якості художньо-педагогічного супроводу культурного зростання людини засобами мистецтва в освітньому процесі; методичні основи реалізації індивідуально-творчого підходу до викладання фахових дисциплін у закладах позашкільної та спеціалізованої мистецької освіти; дослідно-експериментальна робота молодих науковців та студентів з розробки та апробації творчих проектів особистісного зростання засобами мистецтва.

Відповідальність за наукову коректність і оригінальність текстів несуть їх автори.

ISBN 978-617-7823-05-5

УДК: [378.013.43:7]:316.612(06)

© Н.А.Сегеда, 2019

МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА НА ДИСЦИПЛІНАХ ХОРОВОГО ЦИКЛУ	88
Мітєва А. М. ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ МУЗИКИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ	91
Назаренко І. М. ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ УМІНЬ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ МУЗИЧНИХ ТВОРІВ У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН.....	95
Невинна Г.В. ФОРМУВАННЯ ДОСВІДУ МУЗИЧНО-ВИКОНАВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ	98
Нюняєва В. С. МУЗИЧНО-РИТМІЧНИЙ РОЗВИТОК ПЕРШОКЛАСНИКІВ З РАННІМ ДИТЯЧИМ АУТИЗМОМ (РДА).....	102
Окороков У.І. ТРАВМАТИЗМ НА ЗАНЯТТЯХ ХОРЕОГРАФІЇ.....	104
Панченко Г. П. Жмаєва А. С. ПЕРСПЕКТИВНІ ФОРМИ І МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ МУЗИЧНО- ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ.....	107
Панченко Г.П., Міщенко С.П. СИСТЕМНІ КОМПОНЕНТИ ПРОФЕСІЙНОГО КОМПЛЕКСУ КОНЦЕРТМЕЙСТЕРА	111
Пархоменко Е. К. ТЕХНІЧНИЙ РОЗВИТОК ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ВИКОНАВСЬКОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ-ПІАНІСТІВ МИСТЕЦЬКИХ ШКІЛ	114
Пачева В. О. РОЗВИТОК МУЗИЧНО-ВИКОНАВСЬКОГО АПАРАТУ СТУДЕНТА - ІНСТРУМЕНТАЛІСТА В ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ МУЗИЧНОГО НАВЧАННЯ.....	117
Переверзєва О. В. ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВИХ ДИСЦИПЛІН У ФОРМУВАННІ КУЛЬТУРИ САМООСВІТИ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА МУЗИКАНТА.....	120
Пех В. Р. РОЛЬ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЇ У СУЧАСНОМУ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ.....	124
Романцова С. О. СЦЕНІЧНА ТА СПОРТИВНА ФОРМА СУЧАСНОЇ БАЛЬНОЇ ХОРЕОГРАФІЇ «ФОРМЕЙШН»	126
Сердюк Л. О. СТИЛЬОВІ ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОГО СКРИПКОВОГО ВИКОНАВСТВА У КОНТЕКСТІ СКРИПКОВОГО МИСТЕЦТВА XX СТОЛІТТЯ	129

взаємообумовлюють одне одного” (Шульпяков О.Ф.). Теорія музичного виконавства безпосередньо підходить до необхідності розв’язання питання щодо наукових методів формування такої основи скрипкового виконавського апарату, яка б поєднувала технічне та художнє на всіх етапах розвитку студента-інструменталіста.

Таким чином, як виявилось з аналізу теоретичних джерел, виконавський апарат студента-інструменталіста є організованою структурою, яка охоплює слухову, емоційну та інтелектуальну сфери. При цьому мислення музиканта є емоційним мисленням, а естетичне переживання включає участь художнього інтелекту. Не дивлячись на те, що кращі представники сучасних музично-виконавських шкіл у своїй педагогічній діяльності завжди спирались на принцип комплексності (виконавську діяльність вони розглядали як складну взаємодію слухової, рухової та емоційно-мисленнєвої сфер), втілення в масову практику передових досягнень інструментальної музично-виконавської педагогіки стримується майже відсутністю сучасних науково-методичних розробок даної проблеми. Зокрема до цього часу не з’ясована внутрішня структура виконавського апарату, динаміка його розвитку й особливості функціонування на різних етапах професійного становлення студента-інструменталіста.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Берлянчик М.М. Основы учения юного скрипача: Мышление. Технология. Творчество / М.М.Берлянчик. - М.: Российская академия музыки им. Гнесиных, 1993. - 200 с.
2. Назаров И.Т. Основы музыкально-исполнительской техники и метод ее совершенствования / И.Т.Назаров. - Л.: Музыка, 1969. - 134 с.
3. Шульпяков О.Ф. Музыкально-исполнительская техника и художественный образ / О.Ф.Шульпяков. - Л. : Музыка, 2002. - 126 с.

УДК 37.026.032:78

О. В.Переверзєва

викладач кафедри теорії і методики
музичної освіти та хореографії
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького

ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВИХ ДИСЦИПЛІН У ФОРМУВАННІ КУЛЬТУРИ САМООСВІТИ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА МУЗИКАНТА

Анотація: У статті розглядається культура самоосвіти педагога-музиканта як професійно необхідна якість сучасного фахівця в сфері музичної освіти. За допомогою характеристик змісту диригентсько-хорових дисциплін, умов і форм їх освоєння, процесу і результатів навчально-професійної діяльності студента-музиканта виявляється

потенціал диригентсько-хорових дисциплін у формуванні культури самоосвіти майбутнього педагога-музиканта.

Ключові слова: самоосвіта, культура самоосвіти, педагог-музикант, диригентсько-хорові дисципліни, педагогічний потенціал.

Annotation. The self-educational culture of the teacher-musician as professionally necessary quality of the modern expert in the sphere of music education is considered in this article. By means of conductor's and choral disciplines characteristics content, conditions and forms of their development, process and results of educational professional activity of the student musician the potential of conductor's and choral disciplines in formation of future teacher-musician self-educational culture comes to light.

Key words. self-education, culture of self-education, teacher-musician, conductor's and choral disciplines, pedagogical potential.

Високі вимоги до рівня професійної освіти педагога-музиканта, сучасне розуміння педагога-музиканта як суб'єкта здатного безперервно самоосвічуватися на всіх етапах професійної соціалізації, актуалізує в якості найважливішого показника професійної компетентності фахівця в галузі музичної освіти володіння культурою самоосвіти. Самоосвіта педагога-музиканта розуміється як самостійна систематична, цілеспрямована пізнавальна діяльність педагога-музиканта в галузі педагогіки і музики на основі сформованих мотивів і добровільних спонукань, що сприяє розвитку особистості.

Самоосвіта педагога-музиканта має наступні напрямки: загальноосвітній (володіння технологією сприйняття і оцінки загальноосвітньої інформації з метою її застосування у професійній діяльності та підвищення рівня загальної ерудиції); психолого-педагогічне (володіння технологією сприйняття і оцінки психолого-педагогічної інформації з метою її застосування в музично-педагогічній діяльності); методичне (володіння арсеналом нових ефективних освітніх методик у сфері музичної освіти); музичне (володіння технологією сприйняття і оцінки музичної інформації з метою поглиблення музичної освіти); профільне (володіння спеціальними технологіями в певних сферах музичного мистецтва і освіти).

Культура самоосвіти педагога-музиканта розглядається як феномен системи відносин професійної освіти і особистості педагога-музиканта, що передбачає високий рівень наукової організації розумової і творчої праці, що досягаються за допомогою музично-педагогічної самоосвіти.

Структура культури самоосвіти педагога-музиканта визначена у вигляді трьох взаємопов'язаних компонентів: ціннісно-мотиваційного (система педагогічних цінностей, яка формує особистісно-ціннісну установку педагога-музиканта); когнітивно-операційного (базова культура особистості; професійні і спеціальні знання, вміння їх застосовувати; вміння вибирати джерела пізнання і форми самоосвітньої діяльності); контрольо-рефлексивного (система

саморегуляції особистості фахівця своєї самоосвітньої діяльності, в складі якої є в наявності контрольні-рефлексивні операції, такі, як: самоспостереження, самоаналіз, самооцінка, самокорекція, самоконтроль).

На нашу думку, диригентсько-хорові дисципліни можуть виступити ефективним педагогічним засобом формування культури самоосвіти майбутнього педагога-музиканта. Внутрішня вмотивованість студента на власний розвиток сприяє розвитку таких професійно необхідних здібностей і навичок як:

- формування технологічного мислення педагога-музиканта (в процесі роботи над вокально-хоровим твором у студента виробляється усвідомлена увага до процесів вокального звукоутворення і ведення звуку, співочої дикції та іншим параметрам вокально-хорової звучності);

- формування оціночно-аналітичних навичок (в процесі співу студентом-музикантом ведеться цілеспрямована робота по виявленню, співставленню і порівнянню якісних параметрів власного і колективного звучання);

- вироблення навичок контролю і саморегуляції (усвідомлений спів в хорі сприяє вдосконаленню індивідуальних співочих відчуттів студента-музиканта, серед яких перерахуємо: слухові, м'язові, вібраційно-резонаторні відчуття, що виконують функції контролю і регулювання вокального процесу);

- вироблення навичок педагогічного контролю і діагностики (в процесі хорової діяльності у студента-музиканта розвивається найважливіша якість слуху педагога-музиканта – “вокальний слух”, покликаний контролювати якість співу за такими параметрами, як: єдина вокальна манера і принципи звукоутворення, володіння співочим диханням і ведення звуку, однаковість тембрового забарвлення, різні види хорового ансамблю);

- формування творчої самостійності і художньо-артистичної волі (при виконанні хорового репертуару, художньої метою якого виступає донесення художньо-образної ідеї твору, відбувається вироблення широкого спектру індивідуальних якостей особистості: творча воля виконавця, активна особистісна позиція, самостійність).

В процесі хормейстерської роботи студент набуває наступні професійно необхідні результати:

- формування умінь проектної діяльності (створення початкового уявлення про художні образи в поетичному і нотному текстах; виконання хорової партитури на фортепіано; вокальне виконання голосів всіх хорових партій; музично-теоретичний, вокально-хоровий аналіз хорової партитури і створення виконавської трактування – інтерпретації);

- розвиток дослідницьких навичок (необхідність розкрити суть творчої роботи композитора і поета, знайти відповідність композиційних

рішень задуму сприяє розвитку блоку дослідницько-аналітичних навичок: порівняння, зіставлення, аналізу, синтезу, абстракції, узагальнення з позицій музикознавця, вокаліста, інструменталіста, педагога, аранжувальника, диригента-хормейстера);

- оснащеність технологією роботи над вокально-хоровим твором (в процесі репетиційної роботи над вокально-хоровим твором студент-музикант здійснює постановку педагогічних і виконавських цілей, послідовно реалізує поставлені завдання);

- формування комунікативних умінь і навичок (творча взаємодія диригента і хорового колективу здійснюється за допомогою мануальних диригентських жестів; візуальних, мовних, вокальних, волевих комунікацій);

- формування професійно-особистісних якостей (управлінська воля, організаторські здібності, комунікабельність).

Отже, позначимо основні положення, в яких відображені педагогічні можливості диригентсько-хорових дисциплін для формування культури самоосвіти майбутнього педагога-музиканта.

1) Диригентсько-хорові дисципліни характеризуються тісною інтеграцією. Зміст кожної дисципліни представлено п'ятьма напрямками професійної підготовки майбутнього педагога-музиканта (теоретичне, технологічне, дослідницьке, виконавське, педагогічне).

2) Форми навчання диригентсько-хорових дисциплін мають широкий діапазон – це лекції, практичні заняття, семінари, індивідуальні заняття, поза аудиторні форми самостійної роботи студентів. Слід зауважити, що ефективність досягається за умови чергування різних форм навчання або їх комплексного застосування.

3) Освоєння диригентсько-хорових дисциплін на практичних заняттях дозволяють створювати умови, максимально наближені до професійної практики педагога-музиканта, що сприяє формуванню досвіду професійної діяльності і культури самоосвіти педагога-музиканта.

4) Самостійна робота студента в аудиторних і поза аудиторних формах є провідним видом навчально-пізнавальної діяльності освоєння диригентсько-хорових дисциплін. Крім того, сучасні вимоги до навчально-виховного процесу у ВНЗ орієнтують студентів на систематичну навчально-науково-дослідну роботу.

Узагальнюючи вищесказане, можна зробити висновок, що педагогічний потенціал диригентсько-хорових дисциплін полягає в наступному:

- інтеграційному зв'язку дисциплін диригентсько-хорового циклу за п'ятьма напрямками професійної підготовки майбутнього педагога-музиканта (теоретичне, технологічне, дослідницьке, виконавське, педагогічне);

- широкому діапазоні аудиторних і поза аудиторних форм організації диригентсько-хорової освіти педагога-музиканта;
- умовах, максимально наближених до професійної практики педагога-музиканта і можливості здійснювати поліфункціональну навчально-професійну діяльність студента;
- переважаючої частини самостійної роботи студентів, яка сприяє формуванню досвіду самоосвіти педагога-музиканта.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.

1. Доронюк В. Д. Курс техніки диригування: навчально-методичний посібник для викладачів і студентів вищих навчальних закладів / В. Д. Доронюк. – Івано-Франківськ, 2004.

2. Прокулевич. О. Основи хорового диригування : навчальний посібник / [уклад. Оксана Валеріївна Прокулевич] ; – Умань : ФОП Жовтий О.О., 2016. – 140с.

УДК: 373.5.091.33:78:001.895(043.2)

В. Р. Пех

магістрантка кафедри теорії і методики
музичної освіти та хореографії
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького

РОЛЬ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СУЧАСНОМУ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ

Анотація. У тезах розкривається роль інноваційних технологій на уроках музичного мистецтва.

Ключові слова: інноваційні технології, комп'ютерні технології, медіа-грамотність.

Annotation. The thesis reveals the role of innovative technologies in music lessons.

Key words: innovative technologies, computer technologies, media literacy.

Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті орієнтує загальноосвітню школу на широкий спектр впровадження інноваційних педагогічних технологій, спрямованих на оновлення змісту, форм і методів навчання, на формування системи знань школярів у галузі музичного мистецтва як засобу розуміння й пізнання ними світу.

Оновлення педагогічного процесу орієнтується на інноваційну діяльність учасників освітнього процесу. Успішна адаптація в інформаційному суспільстві неможлива без опанування учнями комп'ютерної грамотності та впровадження в навчальний процес інноваційних технологій.

Розвиток комп'ютерної техніки не тільки якісно змінює життя суспільства, але й впливає на культуру, залучає людство до